



Witness is Presence
Reading Stanley Hauerwas in a Nordic Setting
Miika Tolonen
Resource Publications 2013

Anmeldt af **Andreas Østerlund Nielsen**

I den stadig pågående danske diskussion om nye kirkestrukturer og menighedsformer i og uden for folkekirken argumenteres der oftest ud fra spørgsmål om mission, kulturel tilpasning, gudstjenesteform og ret lære. Miika Tolonen viser med sin publicerede ph.d.-afhandling *Witness is Presence: Reading Stanley Hauerwas in a Nordic Setting*, at etik også bør indgå som en central del af denne diskussion – etik ikke forstået som *hvilke holdninger kirken bør have til bestemte moralske spørgsmål*, men som *hvordan kirken kan muliggøre, at kristne kan leve et kristent liv og dermed være et vidnesbyrd om Guds mission i verden*.

Afhandlingen er, hvad den giver sig ud for: En læsning af tekster af Stanley Hauerwas i en nordisk kontekst. Tolonen lykkes efter min vurdering glimrende med at læse et centralt tema i Hauerwas' forfatterskab, nemlig *witness*. Koblingen til den nordiske kontekst forekommer imidlertid mere usikker. Dette beror muligvis på det lidt suspekke udgangspunkt, at Tolonen som erklæret pinsekirkelig teolog anvender den metodistisk-mennonitisk-episkopale Hauerwas til en kritik af de lutherske folkekirker. Det er derfor tvivlsomt, om Tolonen vil komme igennem med sin sag til andre end dem af os, der på forhånd kan identificere

os med Tolonens teologiske udgangspunkt i kristocentrisme, kirke som fællesskab og en forskel på tro og vantro. Enhver, der kan se en pointe i, at der er sammenhæng mellem menighedsformer og muligheden for at leve et kristent liv i en postsekulær kontekst vil imidlertid have stor nytte af at stifte bekendtskab med Hauerwas' tankeunivers gennem Tolonens læsning af dette.

Tolonen tilslutter sig indledningsvis betegnelsen *postsekulær*, der angiver at kulturen på én gang er præget af både sekularisering og religionernes øgede synlighed (1). Denne kulturelle udvikling stiller de nordiske (folke)kirker i en ny situation og overfor nye udfordringer. Uden monopol og magtbesiddelse bliver det gamle kristne begreb *witness* igen vigtigt. Dette gør ifølge Tolonen Hauerwas' teologiske perspektiv relevant også i en nordisk kontekst. Tolonen vil derfor gennem en systematisk præsentation af Hauerwas' forståelse af *witness* levere "a feasible account of Christian witness that pays regard to the altered conditions for the use of religious language" (5).

Tolonens læsning falder i tre dele: (1) Kirken er en *socialetik*, (2) legemliggørelse er forudsætning for det sande og (3) ikke-vold er alternativet til det konstantinske

paradigme. Hauerwas' ofte citerede dictum "the church does not have a social ethic; the church is a social ethic" er omdrejningspunktet for første del (27). Kristendom er for Hauerwas "a way of life" og ikke kun "a way of thinking" (56). Kirken som en socialetik er derfor "an ongoing attempt of a community to learn to live faithfully in the world that has opened up to them in or thorough their convictions" (56). Dette leder frem til næste del om forholdet mellem legemliggørelse og sandhed. Hauerwas fremhæver den konkrete troskab (*truthfulness*) fremfor en abstrakt sandhed (*truth*). Troskab er "a life of embodied convictions learned through initiation into a particular tradition," og det er den kristne tradition (59). Dette indebærer også, at evangeliet kun kan forstås af de, som gennem en sådan initiering har lært at se; at modtage evangeliet forudsætter derfor transformation (64). Af disse to første dele følger, at det kristne liv ikke er et "folkeligt" fænomen, men skiller sig ud fra det omgivende samfund. Hauerwas er følgelig (i kølvandet på John H. Yoder) i et frontalt opgør med den såkaldte konstantinianisme, et begreb som dækker over ethvert forsøg på at fremme kristendom og tro gennem brug af (politisk) magt. Tolonen giver en udmærket introduktion til dette begreb og præsenterer Hauerwas' tanker om *non-violence* som det nødvendige alternativ. Tolonen henviser endvidere til Yoders påpegning af, at netop *vidnesbyrd* er en tvangsfri kommunikationsform (121).

I bogens anden del søger Tolonen at forbinde disse læsninger til den nordiske kontekst. Det er ikke Tolonens ambition, at en hauerwask teologi skal erstatte den lutherske, men han vil vise, at Hauerwas bibringer vigtige korrektiver for en nordisk, luthersk, folkekirkelig teologi. Tolonen er bevidst om, at han adresserer en bred og

mangfoldig gruppe, så han tager fat i eksempler på, hvad han finder er typisk for nutidig, nordisk etisk og teologisk diskurs (130). Tolonens billede af det aktuelt lutherske er reduceret til de områder, hvor Hauerwas i særlig grad udgør et korrektiv. Hauerwas' perspektiver kunne med fordel anvendes mere konstruktivt med udgangspunkt i en positiv beskrivelse af det lutherske, for eksempel i form af de syv kirkekendetegn og *sola*-principperne. Et pluralistisk samfund nødvendiggør således anskuet, at menigheder er bevidste om at legemliggøre kirkens centrale kendetegn og de centrale lutherske principper gennem et kristent fællesliv, som udgør en distinkt social etik. Det rejser spørgsmål som: Hvad må de sociale følger være af at være døbt til at tilhøre et Guds folk? Hvad bør de økonomiske følger være af sammen at bede "giv os i dag vort daglige brød" og derpå at dele ét brød i nadveren? Og hvad betyder *nåden alene* for den måde, som vi organiserer vores menighedsfællesskaber, og som vi omgås hinanden ved kirkekaffen og menighedsrådsmødet?

Tolonens afhandling peger på betimeligheden af en – hauerwask om man vil – reformation af de nordiske folkekirker. Luther stod frem for at bekæmpe misbrug i den daværende romerkirke og først og fremmest for at sikre friheden til at tro. Der er i dag behov for at stå frem og pege på menighedsfællesskabet som mulighedsbetingelse for at *leve* kristent i et pluralistisk samfund. Folkekirkerne skal give plads til og fremme menighedsformer, der muliggør at kristne sammen kan leve et *kristent* liv af luthersk støbning i et postsekulært samfund. Netop sådan er de til velsignelse for de samfund, som de indgår i. Det er Tolonens fortjeneste at have anført dette i en nordisk kontekst.